

ƏDƏBİ KÖRPÜ

Aylık Edebi Dergi

ادبی کورپو
آیلىق ادبی درگی

BU SAYIDA

- Səxavət İzzəti ❀ سخاوت عزتی
 Məmməd Araz ❀ ممد آراز
 Fikrət Qoca ❀ فیکرت قوجا
 Sara Cəvan ❀ سارا جوان
 Zilalabanu Xəliqova ❀ زالالا خالیق اووا
 Vahid Aslan ❀ واحد اصلان
 Nadir Əzhəri ❀ نادر ازهری
 Huşəng Cəfəri ❀ هوشنگ جعفری
 Rüşqəyə Məhmudı ❀ رقیه محمودی
 Ceyhun ❀ جیحون
 Pərviz Axund ❀ پرویز آخوند
 Şah İsmayıl Xətai ❀ شاه اسماعیل ختایی
 Nuranə Təbriz ❀ نورانه تبریز
 Sahib İbrahimli ❀ صاحب ابراهیم
 Məhəmməd Nori Dudran ❀ محمد نوری دودران
 Yusif Dirili ❀ یوسف دیرلی
 Molla Pənah Vaqif ❀ موللا پناه واقف
 Abdullah Şaiq ❀ عبدالله شایق
 Nizami Səyyad ❀ نظامی صیاد
 Vida Heşməti ❀ ویدا حشمتی
 Haidə Biluki özləm ❀ هایده بلوکی اوزلم
 Qafqaz Əvəzoğlu ❀ قافقاز عوض اوغلو
 Rafiq Oday ❀ رافیق اودای

Novruz bayramından qədim türk təqviminə görə on iki gün qutsal gün on üç isə nəhs gün qəbul edilib bu inanca dayanaraq belə inanıblar ki bu gün evlərə qada- bala gələbilər o üzdən hər kəs bayıra çıxmalı olub bu gün nisan ayının ikisi fərvərdinin on üçüdü. bu adət bu gündə iran türkləri tərəfindən qorunub saxlanılır.

Bu gün xalq yeni il üçün göyərtdiyi səmə-nini aparıb təbiətdə buraxır.

Gənc qılar və oğlanlar təzə bitən otları bir birinə düyün vuraraq fal açır.

AÇIN QAPILARI GƏLƏN BAHARDI

آچین قاپیلاری گلن باهاردی

✿ Səxavət İzzəti- Əndəlib

✿ سخاوت عزتی

Yenə daş dibində köyərdi dişə,
Şaxtada qurtardı, qışda qurtardı.
Həzin nəfslə deyir bənövşə,
Açın qapıları gələn bahardı.

Hər budaq başında bir dəstə gül var,
Güllərin üstündə nə gəlha-gəl var,
Qədim babalardan belə məsəl var,
Soyuğun şaxtanın meydanı dardı,
Açın qapıları gələn bahardı.

Yastı çəmənlərdə otlayır quzu,
Bulaqlar bağrına basıb yarpızı,
Düşün dağ döşündə əriyən buzu,
Hər bir qaranlığın dan yeri vardı,
Açın qapıları gələn bahardı.

Kəsmə ümidini kəsmə bahardan,
Ümiddir qurtaran insanı dardan,
Demə birdə çiçək bitəcək hardan,
Əsnə küləkdir, yağansa qardı,
Açın qapıları gələn bahardı.

Əndəlib bu gələn nə xoş qonaqdı,
Təbiət yoluna çiçəklər yağdı,
Hayqıran dərədi, kişnəyən dağdı,
Demə nə hay haray nə şarha şardı,
Açın qapıları gələn bahardı.

آچین قاپیلاری گلن باهاردی

یئنه داش دیبینده کۆیردی دیشه،
شاختادا قورتاردی، قیشدا قورتاردی.
حزین نفسیله دئییر بنؤوشه،
آچین قاپیلاری گلن باهاردی.

هر بوداق باشیندا بیر دسته گول وار،
گوللرین اوستونده نه گلها - گل وار،
قدیم بابالاردان بئله مثل وار:
«سویوغون، شاختانین، مئیدانی داردی»
آچین قاپیلاری گلن باهاردی.

یاستی چمنلرده اوتلاییر قوزو،
بولاقلار باغرینا باسیب یارپیزی،
دوشون داغ دوشونده اریین بوزو،
هر بیر قارانلیغین دان یئر یاردی
آچین قاپیلاری گلن باهاردی.

کسمه اومیدینی کسمه باهاردان،
اومیددی قورتاران انسانی داردان،
دئمه بیرده چیچک بیته جک هاردان؟
اسنسه کولک دی، یاغانسا قاردی
آچین قاپیلاری گلن باهاردی.

«عندلیب» بو گلن نه خوش قوناقدی
طعبیت یولونا چیچک لر یاغدی
هایقیران دره دی، کیشنه ین داغدی،
دئمه نه های هارای نه شارها شاردی
آچین قاپیلاری گلن باهاردی.

SƏHƏR-SƏHƏR

سحر-سحر

✿ Məmməd Araz

✿ مەممەد آراز

Baharın nə gözəl çağları gəlmiş,
Bülbülü çağırır gül səhər-səhər.
Vətənin eşqiylə dil açıb yenə
Könlümün sazında tel səhər-səhər.

باھارین نە گۆزەل چاغلاری گەلمیش،
بۆلبۆلۆ چاگیریر گۆل سحر-سحر.
وطني عشقیلە دیل آچیب یئنە
کۆنلۆمۆن سازیندا تەل سحر-سحر.

Çıxır meşəlikdən talaya əlik,
Səkir daşdan daşa xınalı kəklik.
Şəhdən muncuq düzür güllük, çiçəklik,
Gəlinə bənzəyir çöl səhər-səhər.

چیخیر مەشەلیکدن تالایا ەلیک،
سەگیر داشدان داشا خینالی کەکلێک.
شەھدن مۆنچۆق دوزۆر گۆللوک، چیچکلیک،
گەلینە بنزەییڕ چۆل سحر-سحر.

Gedirəm tələsik tarlaya sarı,
Hamıdan tez gələ o qız da barı.
Sinəsi qartallı qayalıqları
Əks edir sonalı göl səhər-səhər.

گەدیرەم تەلەسیک تارلایا ساری،
ھامیدان تەز گەلە ۆ قیز دا باری.
سینەسی قارتاللی قایالیقلاری
ەکس ەدیر سونالی گۆل سحر-سحر.

Sevda yolçusunun xəyalına bax,
Sənsiz əfsanədir gözəllik ancaq.
Ey günəş üzlü yar, günəşdən qabaq
Yoluma nur çilə, gəl səhər-səhər.

سەودا یۆلچۆسونۆن خیالینا باخ،
سەنسێز ەفسانەدیر گۆزەللیک آنجاق.
ئەئی گۆنش ۆزلۆ یار، گۆنشدن قاباق
یۆلۆما نور چیلە، گەل سحر-سحر.

SƏNƏ QARŞI KARAM BƏXTİM!

باھار ڭلیر

❁ فیکرت قوجا

❁ Fikrət Qoca

Dağlar bəyaz, bağlar bəyaz,
Pəncərəmdə şaxta, ayaz.
Ürəyimdə qan qaynayır.
Könlüm deyir şeirini yaz,
Bundan sonra bahar gəlir.

Dağda-daşda qar təpiyir.
Buz əriyir, su yeriyir.
Bir yaşıl ot cücəribdi
Qışı-qarı nə hərləyir...
Bundan sonra bahar gəlir.

Göy itirir, yer qazanır,
Qar altda torpaq qızınır.
Yoldur belə keçib gedir,
Payızda, qışda uzanır...
Bundan sonra bahar gəlir.

Ağacdələn ağac dəlir,
Su üzündə buz kövrəlir.
Bir sərcənin də səmindən,
Ürəyimdə söz kövrəlir,
Bundan sonra bahar gəlir.

Qulaq asın qəlbınızə
Çıxın çölə, yola, düzə,
Özünüzdən xəbərsizsiz
Nur yağıb üz-gözünüzə
Bundan sonra bahar gəlir.

داغلار بیااض، باغلار بیااض،
پنجرمدە شاختا، آياز.
اوریمده قان قایناییر.
کۆنلوم دنییر شعیینی یاز،
بوندان سونرا باھار ڭلیر.

داغدا-داشدا قار تپییر.
بوز ارییر، سو ییرییر.
بیر یاشیل اوت جوجرییدی
قیشی-قاری نه هرلهییر...
بوندان سونرا باھار ڭلیر.

گۆی ایتییر، یئر قازانییر،
قار آلتدا تورپاق قیزییری.
یولدور بئلە کنچیب ڭندییر،
پاییزدا، قیشدا اوزانییر...
بوندان سونرا باھار ڭلیر.

آعاج دلن آعاج دلیر،
سو اوزونده بوز کۆورهلیر.
بیر سرچهنین ده سسیندن،
اوریمده سۆز کۆورهلیر،
بوندان سونرا باھار ڭلیر.

قولاق آسین قلوبینیزه
چیخین چۆله، یولا، دوزه،
اوزونوزدن خبرسیزسیز
نور یاغیب اوز-گۆزونوزه
بوندان سونرا باھار ڭلیر.

BİRDƏ GƏLİB KƏLBƏCƏRİ GƏZƏRSƏN

✿ Sara Cəvan

Karvan gəlib bu kövşəndən keçəndə,
Təzə gəlin başa topraq tökəndə,
Oğul qəmi ata belin bükəndə,
Səndə mən lən hər bir qəmə dözərsən
Birdə gəlib kəlbəcəri gəzərsən.

Oyan vətən ölkəmə ceyran gəlib,
Ölmüş cana yenə qızıl qan gəlib,
İzzət gəlib kəlbəcərə, şan gəlib,
Ayna quran taqçalara dözərsən
Birdə gəlib kəlbəcəri gəzərsən.

Tülkü getdi mən qalmışam aslanım,
Yenə gəldi vətəndə xoş dövrənim,
Uzaq yerdə yaşama sən ceyranım,
Durub gəlib isti suda özərsən
Birdə gəlib kəlbəcəri gəzərsən.

Azad olub bülbül qəfəs damından,
Kərəm içər mey əsliynin camından,
Zəhləm gedir ayrılıq axşamından,
Qurbət yerdə şirin candan bezərsən,
Birdə gəlib kəlbəcəri gəzərsən.

Novruz gülü açılıb şah dağında,
Quşlar səsi gəlir bağça, bağında,
Gözüm qalib arazın qonagında,
Urək sözün qələmindən süzərsən
Birdə gəlib kəlbəcəri gəzərsən.

بیردە گلیب کلبجری گزرسن

✿ سارا جوان

کاروان گلیب بو کووشندن کچەندە،
تەزە گلین باشا توپراق تۆکەندە،
اوغول غمی آتا بئیلین بوکەندە،
سەندە مەنلەر ھەر بێر غمە دۆزرسن
بیردە گلیب کلبجری گزرسن.

اویان وطن اولکەمە جیران گلیب،
اولموش جانا یئە قزیل قان گلیب،
عزت گلیب کلبجەرە، شان گلیب،
آینا قرآن طاقجالارا دۆزرسن
بیردە گلیب کلبجری گزرسن.

تولکو گتتدی مەن قالمیشام اصلانیم،
یئە گلدی وئەندە خوش دۆورانیم،
اوزاق یئردە یاشاما سەن جیرانیم،
دۆروب گلیب ایستی سودا اۆزرسن
بیردە گلیب کلبجری گزرسن.

آزاد اولوب بولبول قفس دامیندان،
کرم ایچەر مئی اصلینین جامیندان،
زەھلەم گئدیر آیریلیق آخشامیندان،
غربت یئردە شیرین جاندان بئزرسن،
بیردە گلیب کلبجری گزرسن.

نوروز گولو آچیلیب شاه داغیندا،
قوشلار سسی گلیر باغچا، باغیندا،
گۆزوم قالیب آرازین قوناغیندا،
اورەک سۆزون قلمیندن سوزرسن
بیردە گلیب کلبجری گزرسن.

BAHAR MƏNZƏRƏSİ

باھار منظرەسی

❀ Zilalabanu Xaliqova

❀ زولالە بانو خالیق اووا

Badamlar gulladi , köz açdı hislar
Lacüvərd asmanga baqqança intiq.
“Talbərgək taqışar bizlərdə qızlar”
Baharni təriflər minbərdə natiq.

باداملار گوللادی ، کۆز آچدی hisلار
لاجوورد آسمانگا باققانچا اینتیق.
“تئل برگک تاقیشار بیزلردە قیزلار”
باھارنی تەریفلەر مینبەردە ناطیق.

O,bahar,ürəkning gülisən özing,
Kəmələk cilası siyrəting sani.
şomal yelləridə musəffa yüzing,
özing ,vah , aşiq eyləding məni.

او، باھار، اورکینگ گولیسن اۆزینگ،
کەمەلک جیلاسی سییرتینگ سانی.
شومال یئللریدە مصفا یوزینگ،
اۆزینگا، واه ، عاشق ایئلەدینگ منی.

Baləri güng'illər qulag'im üzə,
Terək şaxçaları caladı qarsak.
Dil tarimni çertim əriydi gussəm,
Bahardan daraklar momaguldirək.

بالری گونگیللەر قولایم اۆزە،
تەرک شاخچالاری جالادی قارساک.
دیل تاریمنی چەرتیم ارییدی قسەم،
باھاردان داراکلار موماگولدی رک.

Ətir gül ,lalələr üzləri qirmiz,
Həya pərdəsigə orələr beşək.
Erib ketgəndəyin ələmlər beiz,
Məsum yurəgimdə unər bay çeçək.

عطیر گول ،لالەلر اوزلری قیرمیز،
حیا پردەسیگە اورەلر بئشەک.
اثریب کەتگەندەیین الەملر بییز،
مەصوم یورگیمدە اونر بای چەچەک.

Şifabəxş esadi bahar nəfəsi,
Sayning şaldırışı tənimgə rahət.
Tazələb gobardan kokrək qəfəsin.
Eşq tələb tuygular eylər səyahət.

شیفابخس عیسادی باھار نەفەسی،
ساینینگ شالدىرشى تەنیمگە راحت.
تازەلب قوباردان کوکەرک قەفسین.
عشق تەلب تویگولار ائیلر سیاحت.

FİLM KİMİDİ

✿ Vahid Aslan

Unudulan iz ki, var,
Yorğun düşən diz ki, var,
Çırpınan dəniz ki, var,
Mənim qəlbim kimidi.

Doğmayammı,.. yoxsa yad?
Yuxumdasan, rahat yat!
Səni ağladan həyat,
Mənə zülm kimidi.

Nəfəsdi – hər doğulan.
Qəfəsdi – vaxtı dolan.
Sonu ayrılıq olan –
Sevgi – film kimidi.

فيلم کیمیدی

✿ واحید آصلان

اونودولان ایز کی، وار،
يورغون دوشن دیز کی، وار،
چیرپینان دنیز کی، وار،
منیم قلیبیم کیمیدی.

دوغمایاممی،.. یوخسا یاد؟
یوخومداسان، راحت یات!
سنى آغلادان حیات،
منه ظولوم کیمیدی.

نفس دی – هر دوغولان.
قفس دی – واختی دولان.
سونو آیریلیق اولان –
سئوگی – فیلم کیمیدی.

TAPILMAYAN SƏRXOŞ

تاپیلمايان سرخوش

✿ Nadir Əzhəri

✿ نادیر اظهري

Necə olduğumu sorma,
məni bayırlarda yağış götürüb
və bu şəhərdən pasportasın itirmiş bir yabancı tək
tələsirəm getməyə.

Necə olduğumu sorma,
sanki içimdə ölümə gedir birisi,
məndə bir nisgil,
məndə bir ölən var, qırxı çıxmıyır!

Necə olduğumu sorma,
məndə bir fərari yaşayır...
Gahdan gecələr beynimdəki dağlarda-daşlarda
atışır,
tutuşur,
gahdan yuxudan oyadır məni,
sigar istir!
Necə olduğumu sorma
dəniz üzərində içgi qutusu!

Mənə ey tapılmayan sərxoş,
mənə ey tapılmayan dostum,
bardağından bir qurtum,
siqarından bir nəfəs saxla...

نەجە اولدوغومو سورما،
منی بايیرلاردا ياغيش گۆتوروب
و بو شهردن پاسپورتاسين ايتيرميش بير يابانجي تەك
تەلەسيەم گەتتە يە.

نەجە اولدوغومو سورما،
سانكى ايچيمده اولومه گئدير بيريسي،
مندە بير نيسگيل،
مندە بير اولن وار، قيرخي چيخمايير!

نەجە اولدوغومو سورما،
مندە بير فرارى ياشايير...
گاهدان گئجه لەر بئينيمده كي داغلاردا-داشلاردا
آتيشير،
توتوشور،
گاهدان يوخودان اويادير مني،
سيگار ايسته ير!
نەجە اولدوغومو سورما
دنيز اوزرينده ايچگي قوتوسو!

منه ائى تاپيلمايان سرخوش،
منه ائى تاپيلمايان دوستوم،
بارداغيندان بير قورتوم،
سيقاريندان بير نفس ساخلا...

KEFLİ-KEFLİ

✿ Huşəng Cəfəri

Gülşdir (günəş) əldə camım kefli-kefli,
Özüm kefli, məramım kefli-kefli.

Yıxılmam, saqi, tez-tez tök çaxırdan,
Hələ vardır dəvamım kefli-kefli.

Həmişə kefliyəm kefsizlər içrə,
Keçir hər səbh o şamım kefli-kefli.

Ürək volkan kimi od tutdu, yandı,
Alışdı, bişdi xamım kefli-kefli.

İçim yandı, alışdım dəftər üstə,
Alovlandı kəlamım kefli-kefli.

Sən hər səmtə desən, mən səcdə qıllam,
Mənim sənsən imamım kefli-kefli.

Əgər səndən, suvay bir özgəsindən
Xoşum gəlsə, həramım kefli-kefli.

Gülüm, hər yerdəsən, vardır uzaqdan
Sənə çox-çox səlamım kefli-kefli.

Bütün dünyada eşq olsun, məhəbbət
Budur, axır pəyamım kefli-kefli.

کئفلی - کئفلی

✿ هوشنگ جعفری

گولشدیر الدە جامیم کئفلی - کئفلی
اۆزوم کئفلی ، مرامیم کئفلی - کئفلی.

ییکلمام ساقی تنز تنز تۆک چاخیردان
هله واردير دوامیم کئفلی - کئفلی.

همیشه کئفلی یم کئفسیز لیر ایچره
گنجیر هر صوح و شامیم کئفلی - کئفلی.

اۆره ک وولکان کیمی اوت دوتدی یاندی
آلیشدی پیشدی خامیم کئفلی - کئفلی.

ایچیم یاندی آلیشديم دفتر اؤسته
آلواندی کلامیم کئفلی - کئفلی.

سن هر سمتە دئسن من سجده قیلام
منیم سن سن امامیم کئفلی - کئفلی.

اگر سندن سووای بیر اۆزگە سیندن
خوشوم گنلسه حرامیم کئفلی - کئفلی.

گولوم هر یئرده سن واردير اوزاقدان
سنه چوخ چوخ سلامیم کئفلی - کئفلی

بوتون دونیادا عشق اولسون محبت
بودور آخیر پیامیم کئفلی - کئفلی.

SƏN OLMASAN

❁ Rüqəyə Məhmudi

Qoy dağların başında çən olsun, sən olmasan,
Şənlik bu dünyada nədən olsun, sən olmasan.

Öz aləmində bir yeni dustaq yaratmışam,
Qürbət ki, səhlidir vətən olsun, sən olmasan.

Əlbət ki, gözlərimdə dəniz qan köpükləsin
Əlbət ki, saçlarımda dən olsun, sən olmasan.

Mən ki içimdə oxşayıram yaşlılar kimi,
Yer, göy bütün nə fayda şən olsun, sən olmasan.

Pəs mən kimin gözündə anim sevgi tanrımı,
Kimdə o mayə varkı, sən olsun, sən olmasan.

Kim dağlara bənövşə dağıtsın qucaq- qucaq,
Bağlarda kim çiçəklə tən olsun, sən olmasan.

And olsun eşqə lap ürəyimdən süzür bu söz,
Əynimdə köynəyim kəfən olsun, sən olmasan.

سەن اولماسان

❁ رقیه محمودی

قوی داغلارین باشیندا چن اولسون، سەن اولماسان،
شەنلیک بو دونیادا نەن اولسون، سەن اولماسان.

اۆز عالمیمدە بیر یئنی دوستاق یاراتمیشام،
قوربت کی، سەھلیدیر وطن اولسون، سەن اولماسان.

البت کی گۆزلیمدە دنیز قان کۆپۆکلەسین
البت کی، ساچلاریمدا دن اولسون، سەن اولماسان.

مەن کی ایچیمدە اوخشا بیرام یاسلی لار کیمی،
یئر، گۆی بوتون نە فایدا شەن اولسون، سەن اولماسان.

پەس مەن کیمین گۆزۈندە انیم سئوگی تانیریمی،
کیمدە او مایە وارکی، سەن اولسون، سەن اولماسان.

کیم داغلار بئۆۈشە داغیتسین قوجاق- قوجاق،
باغلاردا کیم چیچکەلە تەن اولسون، سەن اولماسان.

آند اولسون عشقە لاپ اورە ییمدن سوزور بوسۆز،
اینیمدە کۆینە ییم کەفەن اولسون، سەن اولماسان.

NOVRUZ ADƏTLƏRİ: PAPAQATMA

❁ Ceyhun

*Sallanar torbalar bacadan,
Uşaqlar pay istər ucadan.*

Baharın gəlişini - Günəş təqvimi (hicri-şəmsi) ilə yeni ilin başlanmasını dünyanın ayrı-ayrı ölkələrində müxtəlif tərzdə, forma və məzmununda bayram edirlər. Şərq xalqlarının məişətində, milli adət-ənənələrində bu fəsli qarşılamaq üçün çeşidli mərasimlər, bayramlar var.

Dünya xalqları içərisində “fəsillərin şahı”nı qarşılamağa hamıdan öncə azərbaycanlılar başlayır. Su, yel, torpaq və od çərşənbələri - bunların hər həftə birinin qeyd olunması martın 20-dək bütün bayram hazırlıqlarını həyata keçirməyə şərait yadır.

Baharın gəlişi ilə bağlı keçirilən mərasimlər zamanı diqqətçəkən məqamlardan biri Novruz personajlarının - Kosa ilə Keçəlin pay yığması, uşaqların qapılara papaq ataraq pay gözləməsidir. Maraqlıdır, belə adətlər əvvəllər də olub, yoxsa hansısa adət zaman və məkan daxilində təhrif edilib, dəyişikliyə məruz qalıb? Papaqatma ənənəsi nə ilə bağlıdır? Bu suallarla alim və folklorşünaslara müraciət etdik.

AMEA-nın Folklor İnstitutunun elmi işçisi, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Qalib Sayılbəyli deyir ki, əvvəllər Novruz şənliklərində papaq atmaq ənənəsi olmayıb. Bayram payının istənilməsi üçün papaq atılması sonradan yaranıb. “Bilirsiniz ki, papaq həmişə qeyrət rəmzi sayılıb. Qədim dövrlərdə uşaqlar papaq sallamazdılar, belə şalı sallayardılar. Bu şairlərimizin əsərlərində qeyd olunur.

*Bayram idi, gecəquşu oxurdu,
Adaxlı qız bəy corabın toxurdu,
Hər kəs şalın bir bacadan soxurdu,
Ay nə gözəl qaydadı şal sallamaq,
Bəy şalına bayramlığın bağlamaq.*

*Şal istədim, mən də evdə ağladım,
Bir şal alıb tez belimə bağladım,
Qulamgilə qaçdım, şalı salladım,
Fatma xala mənə corab bağladı,
Xan nənəmi yada salıb ağladı.*

Ustad Məhəmməd Hüseyn Şəhriyarın “Heydərbabaya salam” poemasında da qeyd olunduğu kimi, pay istəmək üçün şal atılıb, bacadan torba sallanıb, papaq atılmayıb. Alim onu da vurğulayır ki, adətən şal ən doğma adamların qapısına atılırdı. Şalın arasına bayram payı qoyulardı. Çox vaxt şal boş qalmazdı: “Bu müxtəlif cür yozulurdu. Ola bilsin ki, şal atan həmin evdən kimisə sevirdi. Çox vaxt şalı atan adam tanınardı. Əgər razılıq var idisə, pay qoyulardı. Yox idisə, boş qaytarılardı”.

Folklorşünas alim bu gün ilaxır çərşənbə və Novruz şənliklərində qapılara papaq atılmasına müsbət yanaşmır.

Uşaq vaxtı bayram günlərində dəfələrlə evlərin bacasından şal, torba, papaq salladığını deyən qocaman alim, filologiya elmləri doktoru, professor Məhərrəm Cəfərli bu adətin arxasında sevinmək, şönlənmək, sevinci paylaşmaq istəyinin dayandığını deyir. “Əvvəllər hər evin bacası olardı. Xüsusilə kənd yerində o bacalardan torba sallayardılar. Eyni zamanda şal atardılar. Bu ənənə qədimdən belə olub. Uşaq papaq atar, sonra qaçıb gizlənərdi. Ev yiyəsi də evində olan bayram şirniyyatından şala, papağa pay qoyardı”.

M.Cəfərli Novruz şənliklərində Kosa ilə Keçəlin pay yığmasında heç bir qəbahət görmür: “Bütün bunlar xalq tamaşalarıdır, yazın gəlişi ilə bağlı oynanılan xalq mərasimləridir. Əvvəllər indiki kimi tamaşalar, teatrlar yox idi. Xalqın əylənməyə ehtiyacı var idi. Kəndirbazlar, pəhləvanlarla yanaşı, kosa və keçəl xalqı əyləndirər, xoş əhval-ruhiyyə yaradardı”.

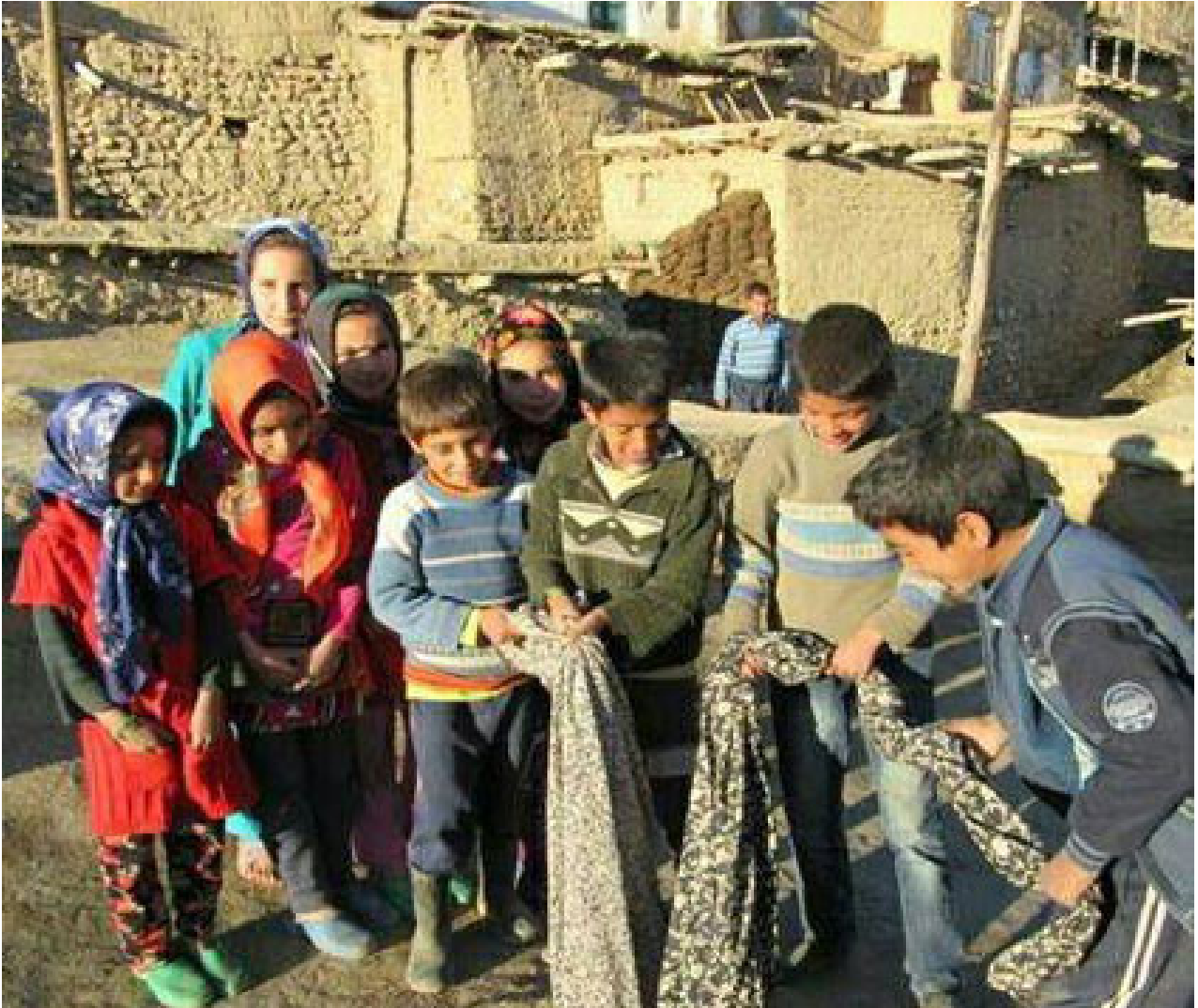
Filologiya elmləri doktoru Azad Nəbiyev də papaq atmaq ənənəsinin sonradan formalaşdığını, əvvəl bacadan şal sallamaqla evdən pay istəmək ənənəsi olduğunu bildirir. Onun sözlərinə görə, Novruz nəğmələrində də bu məqam əksini tapıb.

*Həcələr, hüçələr,
Uzanar gündüzlər,
Qısalar gecələr,
Sallanar torbalar bacadan,
Uşaqlar pay istər ucadan,
Xanım bacı dursana,
Torbanı doldursana.*

Azad Nəbiyev: “Bu ənənənin tarixi çox qədimdir. O dövrlərdə torpaq damlı evlərin bacasından torba sallanar və bu torbaya bayram şirniyyatı qoyulardı. Son vaxtlar bu ənənə papaqatdı adəti ilə əvəz olunub. Bu, Novruz şənliklərinin, mərasim və ritualların maraqlı növlərindən və tiplərindən biridir”.

Son vaxtlar bu mərasimə birmənalı olmayan münasibətdən gileylənən folklorşünas pay istəməyin ətrafında yaradılan mənfi xarakterli fikirlərin yanlış olduğunu vurğuladı: “Papaqatdının guya ələbaxımlılıq kimi keyfiyyətlər aşıldığını düşünən-

lər çox səhv fikirləşirlər. Bu sadəcə bayramın bir elementidir. O, bütün siyasi rənglərdən, mənəvi əxlaqi ləkələrdən uzaqdır. Bayram ənənələrini siyasiləşdirmək, onları milli-mənəvi dəyərlər çərçivəsindən çıxarıb başqa ölçü və qəliblərdə təqdim etməyi yanlış hesab edirəm. Bu bayramın özəlliklərindən biri uşaqların sevindirilməsi olduğu halda papaq atılmasında, bayram payı istənilməsində nə pis cəhət ola bilər ki?! Keçəllə Kosa Novruz bayramının rəmzləridir. Qışın ömrünü başa vurması ilə yazın qovuşması arasında mübarizə gedir. Bu düşüncənin tərkibində obrazlaşdırma var. Keçəl və Kosa yaz və qışın rəmzləridir. Biri ölür, biri dirilir. Mərasim eyni zamanda xoş əhval-ruhiyyə yaradan bir tamaşadır”.

نووروز عادتلیرى: پاپاقاما

جئحون

شال ایسته‌دیم، من ده ائوده آغلادیم،
بیر شال آلیب تئز بئلمه باغلادیم،
غولام گیله قاجدیم، شالی ساللادیم،
فاطمه خالا منه جوراب باغلادی،
خان ننه‌می یادا سالیب آغلادی.

ساللار تورپالار باجادان،
اوشاقلار پای ایستر اوجادان.

استاد محمد حسین شهریارین "حیدرپایا سلام" پوئماسیندا دا قئید اولوندوغو کیم، پای ایسته‌مک اوچون شال آتیلیب، باجادان تورپا ساللانیب، پاپاق آتیلمايیب. عالییم اونودا وورغولاییر کی، عادتاً شال ان دوغما آدمالارین قاپیسینا آتیلاردی. شالین آراسینا بایرام پای قویولاردی. چوخ واخت شال بوش قالمازدی: "بو موختلیف جور یوزولوردو. اول بیلیم کی، شال آتان همین ائودن کیمسه سئویردی. چوخ واخت شالی آتان آدام تانیاردی. اگر راضیلیق وار ایدیسه، پای قویولاردی. یوخ ایدیسه، بوش قایتاریلاردی.

فولکلورشناس عالییم بو گون ایل آخیر چرشنه و نووروز شنلیکلرینده قاپیلار پاپاق آتیلماسینا مثبت یاناشمیر. اوشاق واختی بایرام گونلرینده دفعه‌لره ائولرین باجاسیندان شال، تورپا، پاپاق ساللادیغینی دئین قوجامان عالییم، فیلولوگییا علملری دوکتورو، پروفیسور محرم جعفرلی بو عادتین آرخاسیندا سئوینمک، شنلمک، سئوینجی پایلاشماق ایستیه‌نی دئین دایاندیغینی دئیر. "اولر هر ائوین باجاسی اولاردی. خصوصیه کند یئرینده او باجلاردان تورپا ساللایاردیلار. عینی زاماندا شال آتاردیلار. بو عنعنه قدیمدن بئله اولوب. اوشاق پاپاق آتار، سونرا قاجیب گیرلردی. ائو ییه‌سی ده ائوینده اولان بایرام شیرنیاتیندان شالا، پاپاغا پای قویاردی.

م.جعفرلی نووروز شنلیکلرینده کوسا ایله کئچهلین پای ییغماسیندا هئچ بیر قباح گورمور: "بوتون بونلار خالق تاماشالاییدیر، یازین گلیشی ایله باغلی اوینانیلان خالق مراسیملریدیر. اولر ایندیکی کیم تاماشالار، تئاترلار یوخ ایدی. خالقین ایلمیه احتیاجی وار ایدی. کندربازلار، پهلوانلار یاناشی، کوسا و کئچل خالقی ایلندیر، خوش احوال-روحیه یاراداردی.

فیلولوگییا علملری دوکتورو آزاد نیبیو ده پاپاق آتماق عنعنه‌سی نین سونرادان فورمالاشدیغینی، اول باجادان شال ساللاماقلا ائودن پای ایسته‌مک عنعنه‌سی اولدوغونو بیلدیریر. اونون سؤزلرینه گوره، نووروز نغمه‌لرینده ده بو مقام عکسینی تاپیب.

هجه‌لر، هوجه‌لر،

باهارین گلیشین-گونش تقویمی (هیجر-شمسی) ایله یئنی ایلین باشلانماسینی دونیانین آیری-آیری اؤلکه‌لرینده موختلیف طرزده، فورما و مضموندا بایرام اندیرلر. شرق خالقلاری نین معیشتینده، میللی عادت-عنعنه‌لرینده بو فصلی قارشیلانماق اوچون چئشیدلی مراسیملر، بایراملار وار.

دونیا خالقلاری ایچریسینده "فصلیلرین شاهینی قارشیلانماغا هامیدان اؤنجه آذربایجانلیلار باشلاییر. سو، یئل، اود و تورپاق چرشنه‌لری - بونلارین هر هفته بیرین قئید اولونماسی مارتین ۲۰سینه‌دک بوتون بایرام حاضرلیقلارینی حیانا کئچیرمه‌یه شرایط یارادیر. باهارین گلیشی ایله باغلی کئچیریلن مراسیملر زامانی دقت چکن مقاملاردان بیر نووروز پئرسوناژلاری نین - کوسا ایله کئچهلین پای ییغماسی، اوشاقلارین قاپیلار پاپاق آتاراق پای گؤزله‌مه‌سیدیر. ماراقلیدیر، بئله عادتله اولرده اولوب، یوخسا هانسیسا عادت زامان و مکان داخیلینده تحریف ائدیلب، دیشیکلییه معروض قالیب؟ پاپاق آتما عنعنه‌سی نه ایله باغلیدیر؟ بو سواللار عالییم و فولکلورشناسلار مراجعت ائتدیک.

آذربایجان ملی علملر آکادئمیه‌سی-نین فولکلور اینستیتوتونون علمی ایشچیس، فیلولوگییا اوزره فلسفه دوکتورو قالیب ساییل بیل دئیر کی، اولر نووروز شنلیکلرینده پاپاق آتماق عنعنه‌سی اولمايیب. بایرام پای نین ایسته‌نیلمه‌سی اوچون پاپاق آتیلماسی سونرادان یارانیب. "بیلیرسینیز کی، پاپاق همیشه غییرت رمزی ساییلیب. قدیم دؤورده اوشاقلار پاپاق ساللامازدیلا، بئل شالی ساللایاردیلار. بو شاعرلریمیزین ائولرینده قئید اولونور.

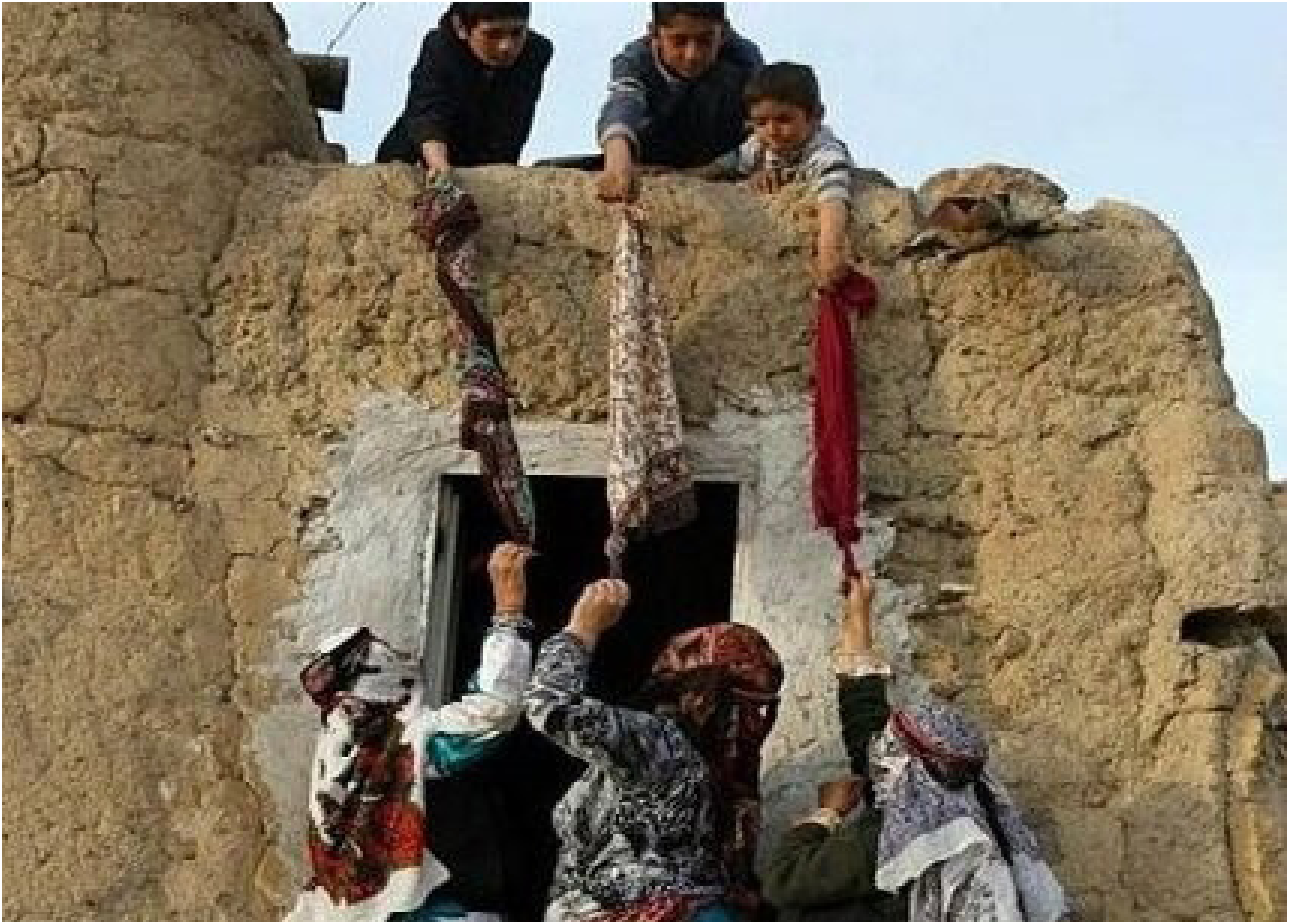
بایرام ایدی، گئجه‌قوشو اوخوردو،
آداخلی قیز بی جورابین توخوردو،
هر کس شالین بیر باجادان سوخوردو،
آی نه گوزل قایدادی شال ساللاماق،
بی شالینا بایراملیغین باغلاماق.

ائتمهیی یانلیش حساب اندیروم. بو بایرامین اۆزلیکلریندن
بیری اوشاقلارین سۆیندیربلمهسی اولدوغو حالدا پاپاق
آنیلماسیندا، بایرام پاییی ایستهذیللمهسینده نه پیس
جهت اولاییلر کی؟! کئچله کوسا نووروز بایرامی-نین
رمزلیدیر. قیشین عۆمرونو باشا وورماسی ایله یازین
قوووشماسی آراسیندا موباریزه گئدیر. بو دوشونجه-نین
ترکیبینده اوبرازلشدیرما وار. کئچل و کوسا یاز و قیشین
رمزلیدیر. بیری اولور، بیری دییرلیر. مراسیم عینی زاماندا
خوش احوال-روحیه یارادان بیر تاماشادیر.

اوزانار گوندوزلر،
قیسالار گئجهلر،
سالانار توربالار باجادان،
اوشاقلار پای ایستر اوجادان،
خانیم باجی دورسانا،
توربانای دولدورسانا.

آزاد نبیئو: ”بو عنعنه-نین تاریخی چوخ قدیمدیر. او
دؤورلرده تورپاق داملی ائولرین باجاسیندان توربا سالانار
و بو توربا یا بایرام شیرنیاتی قویولاردی. سون واختلار بو
عننه پاپاق آندی عادتای ایله عوض اولونوب. بو، نووروز
شلیکلری-نین، مراسیم و ریتواللارین ماراقلای نوولریندن و
تیپلریندن بیریدیر.

سون واختلار بو مراسیمه بیر معنالی اولمایان
موناسیبتدن گیللینن فولکلورشناس پای ایسته-مه-یین
اطرافیندا یارادیلان منفی کاراکتئرلی فیکیرلرین یانلیش
اولدوغونو وورغولادی: ”پاپاق آندی-نین گویا الباخیملیلیق
کیمی کئیفیتلر آشیلادیغینی دوشونلر چوخ سهو
فیکیرلشیرلر. بو ساده-جه بایرامین بیر المنتیدیر. او، بوتون
سیاسی رنگلردن، معنوی اخلاقی لکهلردن اوزاقدیر. بایرام
عننه-لرینی سیاسیلاشدیرمک، اونلاری میلی-معنوی دیولر
چرچیه-ه-سیندن چیخاریب باشقا اولچو و قلیبلرده تقدیم

BUDUR, GƏLDİ BAHAR FƏSLİ...

✿ Pərviz Axund

Novruz Azərbaycan xalqının ən qədim bayramlarından biridir. Baharın qarşılmasını, həyatın canlanıb hərəkətə gəlməsini simvolizə edən Novruzun müxtəlif ayinləri daha əski çağlardan qeyd olunub. İnanclar sisteminin zaman-zaman dəyişikliyə uğraması Novruz rituallarına da münasibəti fərqli istiqamətlərə yönəldib. Hətta irihəcmli folklor örnəklərində təhriflər olduğunu görmək mümkündür. Fəsil dəyişikliyinə təbiətlə deyil, hansısa dini motivlərlə bağlanması halları baş vermişdir. Belə müdaxilələr isə minillik adət-ənənələrin kölgədə qalması ilə nəticələnmişdir.

Ancaq elin yaddaşından qopan deyimlərdə, eləcə də bir çox ədəbi nümunələrdə Novruz bayramı ilə bağlı məqamlara rast gəlmək olur. Türk dünyasının mənəviyyat abidəsi “Kitabi-Dədə Qorqud” dastanında bilavasitə Novruzdan bəhs olunmasa da, bayramın bir çox elementləri ilə tez-tez qarşılaşıq. Xüsusilə də odla bağlı məqamlar əski inanclar sisteminin əlamətlərini qoruya bilmişdir. Daha bir mədəni abidəmiz olan “Koroğlu” dastanında da bilavasitə Novruzla bağlı məqamlara rast gəlinmir. Burada qarşılaşdığımız şeir və ya nəsr nümunələrində daha çox baharın gəlişindən bəhs olunur.

Ümumiyyətlə, ozandan aşığa keçid dövründə Novruz bayramı da tədricən öz fəlsəfəsinə qovuşmuşdur. Bu daha çox baharla, bayram ovqatı ilə bağlı şeirlərdə müşahidə olunur. Orta əsrlərdən üzü bəri Azərbaycan aşiq şeirində Novruzun bu və ya digər ayinlərini əks etdirən, yəni baharın gəlişinə sevinən xalqın istəklərini, əhvalını əks etdirən nümunələr çoxdur. Ustadlar ustadı sayılan Abbas Tufarqanlı yazır:

*Duman, gəl get bu dağlardan,
Dağlar təzə bar eyləsin.*

Yaxud:

*Duman, gəl get bu dağlardan,
Bahar gəldi, qar əylənməz.*

Deməli, dağların, bağ-bağatın “təzə bar eyləməsi” üçün qar-borandan xilas olmaq, bahara qovuşmaq lazımdır. Aşıq-şair həm də bu qənaətə gəlir ki, bahar gəldisə, artıq qar duruş gətirə bilməz. Meydan gül-çiçəyindir.

Öz ustadnamələri ilə məşhur olan, adı aşiq şeirimizə qızıl hərflərlə həkk olunan Xəstə Qasım baharın gəlişi ilə insanın ruhunun da tərəvətləndiyini, həyat eşqinin artdığını, hislərinin coşduğunu qeyd edir:

*Budur, gəldi bahar vaxtı,
Sınəm oldu yarın taxtı,
Soyuldu bülbülün rəxti,
Gül, başına dolandığım.*

Dədə Ələsgər baharın gəlişi ilə dağların al-əlvən libasa büründüyünü yazır:

*Bahar fəslə, yaz ayları gələndə
Süsənli, sünbüllü, laləli dağlar...*

Yaxud:

*Çərşənbə günündə, çeşmə başında
Gözüm bir alagöz xanıma düşdü.*

Burada da bayramın səhəri - çərşənbədə xanımların su üstündən atlamağa getməsi, bulaqdan su gətirməsinə işarə vurulur. Eyni zamanda aşiqin öz sevgilisində qəlbini açması da bahara təsadüf edir.

Baharda “eşq odu” ilə sinəsi çağlayan, İsmi Pünhana sevgisi ilə dillərdə dastan olan Molla Cümə də baharın qüdrətindən bəhs edir:

*Bahar fəslə irmaq kimi çağlayıb,
Eşq oduyla ciyərimi dağlayıb,
Mənsur kimi qollarımı bağlayıb,
Məni dara çəkən yerdi bu yerlər.*

Bunlardan əlavə aşiq şeirində ənənəvi olaraq “Bayram günləri” rədifli şeirlər də mövcuddur. Bu rədifdə bir çox aşiq-şairlər divanilər yazmış və elin toy-düynlərində, bayramlarda şövlə çalıb-oxumuşlar.

*Aşiq gərək xalqa tərifi yazı bayram günləri,
Əlində saz, şirin avaz gəzə bayram günləri.
El nəfinə yaxşı danış, eşidən əhsən desin,
Gülür yenə novbahartək üzə bayram günləri.*

Aşiq Şəmşirdən təqdim etdiyimiz bu nümunədən də görüldüyü kimi, el sənətkarı gərək bayram günlərində əlində saz xalq arasında dolaşsın, hikmət söyləsin, insanların sevincinə sevinc qatsın.

Koroğlu aşığı Umbay Axundov Novruzda insanların sanki azadlığa çıxdığını, bunun da sevincə səbəb olduğunu vurğulayır:

*Necə də şirin yaraşır sözə bayram günləri,
Nə qədər sevinc gətirir üzə bayram günləri.
Yaranandan insan oğlu azadlığa təşnədi,*

Səadətən qismət olsun sizə bayram günləri. Göründüyü kimi, aşiq tarixən şaman funksiyasını yerinə yetirmiş, yaxşı gündə də, dar gündə də el-obanın ümid yeri olmuşdur. Aşığın sələfi olan ozan da qolça qopuzunu sinəsinə basmış, igidləri öymüş, oğuz elinin birliyi, xoşbəxtliyi üçün Allaha dualar etmişdir. Aşiq el xanəndəsidir. Bu baxımdan el şənliklərini, bayramlarını aşıqsız təsəvvür etmək çətindir. Novruz bayramında aşıqlarımız baharı qarşılayan, həyata köklənən insanlara əlavə güc vermişdir. Çünki saz və Novruz bayramı qədim-qayım ənənələrdən qaynaqlanır və hər ikisi milli-mənəvi dəyərimizdir.

بودور، گلدی باهار فصلی...

پرویز آخوند

عاشیق-شاعر هم ده بو قناعته گلیر کی، باهار گلدیسه، آرتیق قار دوروش گتیره بیلمز. مئیدان گول-چیچه ییئندیر. اؤز اوستادنامه لری ایله مشهور اولان، آدی عاشیق شعریمیزه قیزیل حرفلره حکک اولونان خسته قاسیم باهارین گلشی ایله اینسانین روحونون دا طراوت لندیگینی، حیات عشقی نین آرتدیغینی، حیسلری نین جوشدوغونو قئید ائدیو:

بودور، گلدی باهار واختی،
سینم اولدو یارین تاختی،
سویولدو بولبولون رختی،
گول، باشینا دولاندیغیم.

دده علسگر باهارین گلشی ایله داغلارین آل-الوان لیباسا بوروندوبونو یازیر:
باهار فصلی، یاز آیلا ری گلنده
سوسنلی، سونبوللو، لالالی داغلار...

یاخود:

چرشنه گونونده، چشمه باشیندا
گوزوم بیر آلاگوز خانیم دوشدو.

بورادا دا بایرامین سحری - چرشنه ده خانیم لارین سو اوستوندن آنلاما گتیمه سی، بولاقدان سو گتیرمه سینه ایشاره وورولور. عینی زاماندا عاشقین اؤز سؤکلیب سینه قلبینی آچماسی دا باهارا تصادف ائدیو.

باهاردا "عشق اودو" ایله سینه سی چاغلایان، ایسمی پونه نا سؤکی سی ایله دیل لرده داستان اولان موللا جومه ده باهارین قدرتیندن بحث ائدیو:

باهار فصلی ایرماق کیمی چاغلاییب،
عشق اودویلا جییریمی داغلاییب،
منصور کیمی قوللاریمی باغلاییب،
منی دارا چکن یئردی بو یئرلر.

بونلاردان علاوه عاشیق شعرینده عنعنوی اولراق "بایرام گونلری" ردیفلی شعرلر ده موجوددور. بو ردیفده بیر چوخ عاشیق-شاعرلر دیوانی لر یازمیش و ائلین توی-دوبونلرینده، بایراملاردا شووقله چالیب-اوخوموشلار.

عاشیق گرک خالقا تعریف یازا بایرام گونلری،

نوروز آذربایجان خالقینی ان قدیم بایراملاریندان بیریدیر. باهارین قارشیلانماسینی، حیاتین جانلانیب حرکتله گلمه سینینی سیموولیزه ائدن نوروزون مختلف آیینلری داها اسکی چاغلاردان قئید اولونوب. اینانجلار سیستمی نین زامان-زامان دییشیکلییه اوغراماسی نوروز ریتواللارینا دا مناسیبتی فرقلی ایستقامتلره یؤنلندیب. حتی ایری حجملی فولکلور اؤرنکلرینده تحریفلر اولدوغونو گورمک مومکوندور. فصیل دییشیکلیگی نین طبیعتله دئییل، هانسیسا دینی موتبولره باغلانماسی حاللاری باش وئرمیشدیر. بئله مداخیله لر ایسه مین ایلیک عادت-عننه لرین کؤلگه ده قالماسی ایله نتیجه لنمیشدیر.

آنجا ق ائلین یادداشیندان قویان دئییملرده، ائله جه ده بیر چوخ ادبی نمونه لرده نوروز بایرامی ایله باغلی مقاملار راست گلمک اولور. تورک دونیاسی نین معنویات عابده سی "کیتابی-دده قورقود" داستانیندا بیلا واسیطه نوروزدان بحث اولونماسا دا، بایرامین بیر چوخ ایمنتلری ایله تئز-تئز قارشیلانمیشدیر. خصوصیه ده اودلا باغلی مقاملار اسکی اینانجلار سیستمی نین علامتلرینی قورویا بیلیمیشدیر. داها بیر مدنی آبدیمیز اولان "کوراوغلو" داستانیندا دا بیلا واسیطه نوروزلا باغلی مقاملار راست گلیمیز. بورادا قارشیلانمیشدیر شعر و یا نثر نمونه لرینده داها چوخ باهارین گلشی نین بحث اولونور.

عمومیتله، اوزاندان عاشیغا کئچید دؤورونده نوروز بایرامی دا تدریجن اؤز فلسفه سینه قوووشموشدور. بو داها چوخ باهارلا، بایرام اووقاتی ایله باغلی شعرلرده مشاهیده اولونور. اورتا عصرلردن اوزو بری آذربایجان عاشیق شعرینده نوروزون بو و یا دیگر آیینلرینی عکس ائتدیرن، یعنی باهارین گلشی نه سؤینن خالقین ایستکلرینی، احوالینی عکس ائتدیرن نمونه لر چوخدور. اوستادلار اوستادی ساییلان عباس توفارقانلی یازیر:

دومان، گل گئت بو داغلاردان،
داغلار تزه بار ائیله سین.

یاخود:

دومان، گل گئت بو داغلاردان،
باهار گلدی، قار ایلنمز.

دئمه لی، داغلارین، باغ-باغاتین "تزه بار ائیله مه سی" اوچون قار-بوراندان خلاص اولماق، باهارا قوووشماق لازیمدیر.

گۆرۈندۈیۈ كېمى، عاشىق تارىخا شامان فونكسىيىسىنى
يئىپنە يئىپىمىش، ياخشى گۈندە دە، دار گۈندە دە ائىل-
اوبانىن اومىد يئىرى اولموشدور. عاشىغىن سلفى اولان
اوزان دا قولچا قوپوزونو سېنەسېنە باسمىش، اىگىدلرى
اۋىموش، اوغوز ائلىنىن بېرلىكى، خوشبختلىكى اوچون
اللىها دعالار ائتمىشدير. عاشىق ائىل خواندەسىدیر. بو
باخىمدان ائىل شىلىكلرىنى، بايراملارنى عاشىق سىز
تصووور ائتمك چتىندیر. نوروز بايرامىندا عاشىقلارېمىز
باهارى قارشىلايان، حياتا كۆكلن اينسانلارا علاوه گۈچ
وئرمىشدير. چونكى ساز و نوروز بايرامى قديم-قايىم
عننەلردن قايناقلاىر و هر ايكىسى مىللى-معنوى
دېرىمىزدیر.

الېندە ساز، شېرىن آواز گزە بايرام گۈنلرى.
ائىل نفعىنە ياخشى دانىش، ائشىدن احسن دئىسین،
گۈلۈر يئنە نووباهارتك اوزه بايرام گۈنلرى.

عاشىق شمشىردن تقدیم ائتدیگىمىز بو نمۇندەن دە
گۆرۈندۈیۈ كېمى، ائىل صنعتكارى گرک بايرام گۈنلرىندە
الېندە ساز خالق آراسىندا دولاشسىن، حېكمەت سۆيلىسىن،
اينسانلارېن سۆيىنچىنە سۆيىنچ قاتسىن.
كوراوغلو عاشىغى اومباي آخوندو نوروزدا اينسانلارېن
سانكى آزادلىغا چىخدىغىنى، بونون دا سۆيىنچە سبب
اولدوغونو وورغولايىر:

نئجە دە شېرىن ياراشىر سۆزە بايرام گۈنلرى،
نە قدر سۆيىنچ كئىرپر اوزه بايرام گۈنلرى.
ياراناندان اينسان اوغلو آزادلىغا تشنەدى،
سعادتنن قىسمت اولسون سۆزە بايرام گۈنلرى.

BAHARIYYƏ - DƏHNAMƏN

❁ Şah İsmayıl Xətai

Qış getdi, yenə bahar gəldi,
Gül bitdi və lələzar gəldi.

Quşlar qamusu fəğanə düşdü,
Eşq odu yenə bu canə düşdü.

Yer geydi qəbayi-xizar rpuşan,
Cümle dilə gəldi ləbxamuşan.

Sərvın yenə tutdu damənin su,
Sərv üstə oxudu faxtə fu-fu.

Qönçə dəhəni çəməndə xəndan,
Gülməkdən ənar açıldı dəndan.

Bülbül oxudu süfati-hicran,
Dəryada dür oldu əbri-neysan.

Durna uçuban həvayə düşdü,
Laçın oluban ovayə düşdü.

Alma ağacı dibindən sayə,
Tən eylər idi buluda, ayə...

Yaşın yerə tökdü əbri-neysan.
Bülbüllər oxudu sədhəzaran.

Mey bəslədi jalə hər vərəqdə,
Turac kitab oxur təbəqdə.

Qum-qum der idi ağacda qumri,
Məst oldu bənəvşə içdi xəmrə.

Şax üstə qabaqlar aslı halı,
Qu gərdənindən verir misalı.

Quş beççələri ünü yuvadən,
Məktəb ünü tək gəlir həvadən.

Boyandı zəmin həzar rəngə,
Övraqi-şəcər də təngə-təngə.

بهاریه – دهنامه دن بیر پاریا

❁ شاه اسماعیل خطایی

قیش گئتدی، یئنه بهار گلدی،
گول بیتدی و لاله زار گلدی.

قوشلار قاموسی فغانه دوشدی،
عشق اودی یئنه بو جانه دوشدی.

یئر گئیدی قباي خضرپوشان،
جمله دیله گلدی لب خموشان.

سروین یئنه دوتدی دامنین سو،
سرو اوسته اوخودی فاخته کو-کو.

غنچه دهنین چمنده خندان،
گولمکدن انار آچیلدی دندان.

بولبول اوخودی صفات هیجران،
درباده دور اولدو ابر نیيسان.

دورنا اوچوبان هوایه دوشدی،
لاچین آلوبان اوبایه دوشدی.

آلما آغاجی دیبینده سایه،
طعن ائیلریدی بولود دا آیه...

یاشین یئر تۆکدی ابر نیيسان،
بولبوللر اوخودی صد هزاران.

مئی بسله دی ژاله هر ورقده،
توراج کیتاب اوخور طبقده

”قوم-قوم“، دئر ایدی آغاجدا قمری.
مست اولدی بنؤوشه ایچدی خمری.

شاخ اوسته قاباقلار آسلو حالی،
قو گردنیدن وئیرر میثالی.

قوش بچه لری اونو یووادان،
مکتب اونو تک گلیر هوادان.

بویاندی زمین هزار رنگه،
اووراق شجر ده تنگه-تنگه.

Neylufər açıldı suya girdi,
Pirahənini başına бүrdi.

نیلوفر آچیلدی سویا گیردی،
پیراهنینی باشینا بوردی.

Çinar əlini çü rəqsə açdı,
Gül xürdə zərin şəbaşə saçdı.

چینار الینی چو رقصه آچدی،
گول خۇرده زەرىن شەباشە ساچدی.

Çaylar bulandı, yıxdı arxı,
Bağlar ağacı göyərtədi şaxı.

چایلار بولاندى، ییخدی آرخی،
باغلار آغاجی گۆیەرتدی شاخی.

Gilas ağacı dibində mahim,
Çün mah idi dərmıyani-əncüm.

گیلاس آغاجی دیبینده ماهیم،
چون ماه ایدی درمیان انجوم.

Yüz dürlü qəba yeyib çəmənələr,
Ağ donunu geydi yasəmənələr.

یوز دورلی قبا گئییب چمنلەر،
آغ دونونی گئیدی یاسمنلەر.

Sirab gülünün üzündə abi,
Nərgis oturur başında xabi,

سیراب گولونون گۆزوندە آبی،
نرگیس اوتورار باشیندا خوابی.

Hər qönçədə vardı-ərgavəni,
Qumru fəridən verir nişani.

هەر غۆنچە دە ورد ارغوانی.
قومرو گۆزودن وئیرر نیشانی.

Ta çalmaya dan yeli tapança,
Üzünə niqabin örtüdü qönçə.

تا چالمایا دان یئلی تاپانچا،
یوزونە نیقابین اؤرتدو غونچە،

Yaşıl çəmən üstə jalə çin-çin,
Əxzər fələk üstə rəşki-Pərvin.

یاشیل چمن اوسته ژاله چین-چین،
اخضر فلک اوسته رشک پروین.

Sərv etdi çəməndə sərfərazi,
Gül cılvalənir başında nazi,

سرو انتدی چمنده سەرفەرازی،
گول جیلوله نیر باشیندا نازی،

Çıxmış budaq üstə əndəlibi,
Mənbərdə oxur çəmən xətibə.

چیخمیش بوداق اوسته عندلیبی،
مەنبەر دە اوخوور چمن خطیبی.

سراینده اثر: ختائی

QALIB

قالیب

✿ Nuranə Təbriz

✿ نورانه تبریز

Sənə nə, üzgünəm ya kədərliyəm?
Dərdlərimi çəkmək sənəmi qalıb?
Mən ki yağışlardan quru çıxmışam,
Qorxum çisginəmi, çənəmi qalıb?

سەنە نە، اوزگونم یا کەدرلییەم؟
دەردلەریمی چەکمەک سەنەمی قالیب؟
مەن کی یاغیشلاردان قورو چیخمیشام،
قورخوم چیسگینەمی، چەنەمی قالیب؟

Yüyürdüm bir ömrün qışına düşdüm,
Hər nəyə əl atdım boşuna düşdüm.
Daş oldum taleyin başına düşdüm,
Görəsən dərd, kədər mənəmi qalıb?

یویوردوم بیر عۆمرون قیشینا دوشدوم،
هەر نیه ال آتدیم بوشونا دوشدوم.
داش اولدوم طالعیین باشینا دوشدوم،
گۆرەسن دەرد، کەدر مەنەمی قالیب؟

Gəzirəm bu qərrib şəhər içində,
Bəxtimə bal düşdü, zəhər içində.
Bir belə qayğı və qəhər içində,
Güman saçlarımda dənəmi qalıb?

گەزیرەم بو قەریب شەھەر ایچیندە،
بەختیمە بال دوشدو، زەھر ایچیندە.
بیر بئله قایغی و قەھر ایچیندە،
گومان ساچلاریمدا دنەمی قالیب؟

Hardasa bənövşə bəndə düşəndə,
Ürəklər sinənin altıda şişəndə,
Arzular, diləklər yanıb bişəndə-
-Nuranə hamıdan önəmi qalıb?

ھارداسا بۆۋۈشە بەندە دوشەندە،
ۈرەکلەر سەینەنین آلتدا شیشەندە،
آرزولار، دیلەکلەر یانیب بیشەندە-
-نورانە ھامیدان اۆنەمی قالیب؟

SAAT DÜZ 9-DAN 6-YA KIMI

✿ Sahib İbrahimli

Hər gün zəngli saat dəli fit çalır,
Tez işə qaçıram...Yol yorğun salır.
İşdə iki gözüm saatda qalır,
Saat düz 9-dan 6-ya kimi.

Ömrümü-günümü qəlibləyirəm,
Beləcə qocalır, xərifləyirəm.
Elə yekələri tərifləyirəm,
Saat düz 9-dan 6-ya kimi.

Hər gələn səsini kökləyir zilə,
Seyfimdə dərmanlar çoxalır elə.
Katibəm danışır telefon ilə,
Saat düz 9-dan 6-ya kimi.

Dizim namaz görmür, əlim salavat,
Nə işim abaddır, nə evim abad.
Kəfdəyəm, üzümü danlamır arvad
Saat düz 9-dan 6-ya kimi.

Aylarım, günlərim-yorğun dövələr,
Köhnə stolumu yeyir güvələr.
Evdə məni tapmır, söyür nəvələr,
Saat düz 9-dan 6-ya kimi.

ساعت دوز -۹دان -۶یا کیمی

✿ صاحب ابراهیملی

هەر گون زنگلی ساعت دلی فیت چالیر،
تتر ایشه قاچیرام...یول یورغون سالیر.
ایشده ایکی گوزوم ساعتدا قالیر،
ساعت دوز -۹دان -۶یا کیمی.

عومرومو-گونومو قلیبله ییرم،
بئله جه قوجالیر، خریفله ییرم.
ائله ینکه لری تعریفله ییرم،
ساعت دوز -۹دان -۶یا کیمی.

هەر گلن سسینی کؤکله ییر زیله،
سنیفیمده درمانلار چوخالیر ائله.
کاتیبم دانیشیر تئلفون ایله،
ساعت دوز -۹دان -۶یا کیمی.

دیزیم ناماز گورمور، الیم صالوات،
نه ایشیم آباددیر، نه اتویم آباد.
کئفده ییم، اوزومو دانلامیر ارواد
ساعت دوز -۹دان -۶یا کیمی.

ایلاریم، گونلریم-یورغون دوهلر،
کؤهنه اوستولومو یئییر گووهلر.
ائوده منی تاپمیر، سؤیور نوهلر،
ساعت دوز -۹دان -۶یا کیمی.

YAZ GƏLİR

❁ Məhəmməd Nori Dudran (Nəmin)

Şaxta baba day qocalıb yaz gəlir,
Bülbül oxur gör necə avaz gəlir.

Sanki qoşur nəğmə, Ozanlar bu gün,
Xatirələr dünyasına saz gəlir.

Yaz nəfəsi çöl, bayrı doldurur,
Şur yaranır «şur» ilə «şəhnaz» gəlir.

Ətir səpir bağça- bağa güllənə,
Çay çimənə ürdəgilən- qaz gəlir.

Çaylarımız can tapacaq qar- sudan,
Aşib daşib arx dolu araz gəlir.

Yel əsəcək, gün şaxacaq kövşənə,
Əərşi bəridən ona cavaz gəlir.

Hər fəsilin vardı gözəl töhfəsi,
Yer dirilir, yerlərə ecaz gəlir.

Qırx beşi var, bab lisi var leysanı
Gün uzanır, day gecəmiz az gəlir.

Şənlik edək naz baharın eşqinə,
«Nuri» sevin qış qutarır yaz gəlir.

ياز گلير

❁ محمد نورى دودران «نمين»

شاختا بابا دای قوجالیب یاز گلیر،
بولبول اوخور گۆر نجه آواز گلیر.

سانکی قوشور نغمه، اوزان لار بوگون،
خاطره لر دونیاسینا ساز گلیر.

یاز نفسی چؤل، بایری دولدورور،
شور یارانیلر «شور» ائله «شهناز» گلیر.

عطیر سپیر باغچا- باغا گوللنه،
چای چیمنه اردگیلین - قاز گلیر.

چایلاریمیز جان تاپاجاق قار- سودان،
آشیب داشیب آرخ دولو آراز گلیر.

یئل اسه جک، گون شاخاجاق کؤوشنه،
عرش بریدن اونا جاواز گلیر.

هر فصیلین واردی گؤزل تحفه سی،
یئر دیریلیر، یئرلره اعجاز گلیر.

قیرخ بیئشی وار، باب لیسسی وار لیسانی
گون اوزانیلر، دای گنجه میز آز گلیر.

شن لیک اندک ناز باهارون عشقینه،
«نوری» سئوین قئیش قوتاریر یاز گلیر.

NOVRUZ, GƏL

❁ Yusif Dirili

يوسيف ديريلي

❁ نووروز، گل

Süfrədə düzüm-düzüm:
Ləb-ləbi, xurma, üzüm.
Plovda qalib gözüm,
Novruz, gəl ha, Novruz, gəl.

سفره ده دوزوم-دوزوم:
لب-لی، خورما، اوزوم.
پلوودا قالیب گۆزوم،
نووروز، گل ها، نووروز، گل.

Sənsən parlayan ulduz
Keçəl, kosa, bahar qız.
Qoyma gəl bizi yalqız,
Novruz, gəl ha, Novruz, gəl.

سەنسەن پارلایان اولدوز
کەچەل، کوسا، باهار قیز.
قویما گل بیزی یالقیز،
نووروز، گل ها، نووروز، گل.

Könül evi viran var
Bəxtindən nigaran var
Aralıqda hicran var,
Novruz, gəl ha, Novruz, gəl.

کۆنول ئوی ویران وار
بەختیندن نیگاران وار
آرالیقدا هیجران وار،
نووروز، گل ها، نووروز، گل.

Xoş niyyətin dolaşsın
Küsülülər barışsın
Bərəkət açib-daşsın
Novruz, gəl ha, Novruz, gəl.

خوش نیتین دولاشسین
کوسولولر باریشسین
بەرکەت آچیب-داشسین
نووروز، گل ها، نووروز، گل.

Göyertmişəm səməni
Gözləyirəm il səni.
Tez gəl, sevindir məni,
Novruz, gəl ha, Novruz, gəl.

گۆیەرتمیشەم سەمەنی
گۆزلە ییرەم ایل سەنی.
تەز گەل، سەویندیر مەنی،
نووروز، گل ها، نووروز، گل.

Burda dağlar baş-başa
Bağ-bağçalar tamaşa
Əlvida dedik qışa,
Novruz, gəl ha, Novruz, gəl.

بوردا داغلار باش-باشا
باغ-باغچالار تاماشا
الویداع دئدیك قیشا،
نووروز، گل ها، نووروز، گل.

BAYRAM OLDU

❀ Molla Pənah Vaqif

Bayram oldu, heç bilmirəm neyləyim...
Bizim evdə dolu çuval da yoxdur.
Dügüylə yağ hamı çoxdan tükənmiş
Ət heç ələ düşməz, motal da yoxdur.

Allaha bizmişik naşükür bəndə,
Bir söz desəm, dəxi qoymazlar kəndə.
Xalq batıb noğula, şəkərə, qəndə,
Bizim evdə axta zoğal da yoxdur.

Bizim bu dünyada nə malımız var,
Nə də evdə sahibcamalımız var.
Vaqif, öyünmə ki, kamalımız var,
Allaha şükür ki, kamal da yoxdur.

بايرام اولدو

❀ موللا پناه واقيف

بايرام اولدو، هئىچ بيلميرم نئيله ييم...
بيزيم ائوده دولو چووال دا يوخدور.
دوگويله ياغ هامى چوخدان توكنميش
ات هئىچ اله دوشمز، موتال دا يوخدور.

الله! بيزميشيك ناشوكور بنده،
بیر سۆز دئسم، دخی قويمازلار كنده.
خالق باتيب نوغولا، شكره، قنده،
بيزيم ائوده آختا زوغال دا يوخدور.

بيزيم بو دونيادا نه ماليميز وار،
نه ده ائوده صاحب جاماليميز وار.
واقيف، اؤيونمه كي، كاماليميز وار،
الله! شوکور كي، کمال دا يوخدور.

BAHAR GƏLİR

✿ Abdullah Şaiq

Əs, ey ətirli dan yeli,
Könülaçan bahar gəlir.
Bənövşə, yan dara teli,
Bağa sevimli yar gəlir.

Günəşlə vermiş əl-ələ,
Üzü şəfəq saçır gülə,
Görüncə hüsnünü elə,
Sevinc gəlir, vüqar gəlir.

Baxın qanadlanan göyə,
Qaranquşa, qaz, ördəyə,
-Vətən, Vətən, Vətən, - deyə
Yenə qatar-qatar gəlir.

Bulud, gecikmə, düş yola,
Çəmənləri süpür, sula,
Səadət ilə qol-qola
Könülaçan nigar gəlir.

Məhəbbətin çırağıdır,
Yeri könül bucağıdır.
Sıxıntı, dərdi dağıdır,
Elə, günə dutar gəlir.

Günəşlə vermiş əl-ələ,
Üzü şəfəq saçır gülə,
Görüncə hüsnünü elə,
Sevinc gəlir, vüqar gəlir.

Baxın qanadlanan göyə,
Qaranquşa, qaz, ördəyə,
-Vətən, Vətən, Vətən, - deyə
Yenə qatar-qatar gəlir.

باھار ګلیر

✿ عبدالله شایق

اس، ای عطیرلی دان یئلی،
کۆنول آچان باھار ګلیر.
بَنووشە، یان دارا تئلی،
باغا سئویملی یار ګلیر.

گونشله وئرمیش ال-اله،
اوزو شفق ساچیر گوله،
گۆرونجه حوسنونو ائله،
سئوینج ګلیر، ووقار ګلیر.

باخین قانادلانان گۆیه،
قارانقوشا، قاز، اۆردەیه،
-وطن، وطن، وطن، - دئیە
یئنە قاتار-قاتار ګلیر.

بولود، گنجیکمه، دوش یولا،
چمنلری سوپور، سولا،
سعادت ایله قول-قولا
کۆنول آچان نیگار ګلیر.

محبتین چیراغیدیر،
یئری کۆنول بوجاجیدیر.
سیخینتی، دردی داغیدیر،
ائله، گونە دوتار ګلیر.

گونشله وئرمیش ال-اله،
اوزو شفق ساچیر گوله،
گۆرونجه حوسنونو ائله،
سئوینج ګلیر، ووقار ګلیر.

باخین قانادلانان گۆیه،
قارانقوشا، قاز، اۆردەیه،
-وطن، وطن، وطن، - دئیە
یئنە قاتار-قاتار ګلیر.

KİM BİLİR?

کیم بیلیر؟

✿ Nizami Səyyad

✿ نظامی صیاد

*Rəhmətlik Kərim babam deyərdi: Ən az qoyulan
ad Yəhyadır.Yenə də axirət günü bir qəbirdən yed-
di Yəhya cavab verəcək.*

و حمتلیک کریم بابام دئیردی: ان آز قویولان آد یحیادی. یئنە دە
آخیرت گونو بیر قەبیردن یئددی یحیا جاواب وئرهجک.

Bir qəbirdən yeddi Yəhya çıxacaq
Neçə Əli, neçə Vəli kim bilir.
O Əlinin, bu Vəlinin o anda
Hansı aqıl, hansı dəli kim bilir.

بیر قەبیردن یئددی یحیا چیخاجاق
نئچە علی، نئچە ولی کیم بیلیر.
او علی نین، بو ولی نین او آندا
هانسی عاقیل، هانسی دلی کیم بیلیر.

Əli bu dünyaya dəli gəlməyib,
Vəli bu dünyaya dəli gəlməyib,
Dəli olduğunu dəli bilməyib,
Ağlamalı ya gülməli kim bilir.

علی بو دونیا یا دلی گلە ییب،
ولی بو دونیا یا دلی گلە ییب،
دلی اولدوغونو دلی بیلە ییب،
آغلالمالی یا گولە لی کیم بیلیر.

Bu Əlinin hər əməli kəs-ha-kəs
O Vəlinin hər işində bəd nəfəs
Bu dəlinin günahları nədi bəs
Nə ağı var, nə də halı kim bilir.

بو علی نین هر عملی کس-ها-کس
او ولی نین هر ایشینده بد نفس
بو دلی نین گوناھلاری ندی بس
نه عاغلی وار، نه ده حالی کیم بیلیر.

Əlinin halını Vəlidən soruş
Vəlinin halını Əlidən soruş
Dünyanın halını dəlidən soruş
Kimə çatar qeylü-qalı kim bilir.

علی نین حالینی ولی دن سوروش
ولی نین حالینی علی دن سوروش
دونیا نین حالینی دلی دن سوروش
کیمە چاتار قئیل و قالی کیم بیلیر.

Allah sənə rəhmət etsin ay dədə
Axirət gününə inanan idin.
Səsin qulağımda indi də sağdır
Sözdə hikmət deyib söz anan idin.

الله سنە رحمت ائتسین آی دده
آخیرت گونونه اینانان ایدین.
سسین قولاغیمدا ایندی ده ساغدير
سؤزده حیکمت دئییب سؤز آنان ایدین.

Halallığı hər əməldən baş bilib
Haqqı gəzdi işdə əlin ay baba.
Bir qəbirdən neçə Kərim çıxacaq
İndi söyləyərmə dilin ay baba.

حالاللیغی هر عملدن باش بیلپ
حاقی گزدی ایشده الین آی بابا.
بیر قەبیردن نئچە کریم چیخاجاق
ایندی سؤیله یرمی دیلین آی بابا.

QOY GÜNƏŞ KÖLGƏSİNDƏ ÖLÜM

❀ Vida Həşməti

Uzaq yolların
şırın ləhcələrinin vurğunuyam
Onlarda ayaqlanmış qayalar
Zirvələrin güneyini keflənir.
Hərdən də
Boş istikanlardan
Sürgün gedirlər.
Çəşmələrin gözündəki
Sınıq salğaq güzgülərdə.
Mənə o hörüklü qayalardan demə
onların qartalları,
Göylərin könlündə can verdi-
Caynağında qıp-qırmızı ıldırımların göbək ciyəsi.
O yollarda anamın bal bəlləsi ağrırdı
Hələ də donundakı heyva qülləri
Məni dalğalanırdı
Balaca güzgüsünə sığınmayırdı küyük saçları,
Gılavarı gedərdi yastığının dəli sov yuxusunda.
Demə mənə!
Oraların
kərkükü duman keçdi havalarından-
Vətən köçdü ağrılarından
Demə mənə!
Qoy günəş kölgəsində ölüm
Qoy dünya adında vətənimin
TBRİZ bölgəsində ölüm...

قوی گونش کۆلگه سینده اۆلوم

❀ ویدا حەشمەتی

اوزاق یوللارین
شیرین لهجه لری نین وورغونویام
اونلاردا آياقلانمیش قايالار
زیروه لرین گونئیینده کئفله نییرلر
هردن،
بوش ایستیکانلاردان سورگون گئدییرلر
چشمه لرین گۆزوندە-
سینیق سالخاق گوزگولرینده.
منه او هۆروکلو قايالاردان دئمه!
اونلارین قارتالاری
گۆیلرین کۆنلوندە جان وئردی،
جایناغیندا قیپ-قیرمیزی ایلدییریمالارین گۆبک جییەسی.
او یوللاردا انامین بال بلله سی آغیریدی
هله ده دونونداکی هئیا گوللری منی دالغانییردی
بالاجا گوزگوسونده
سیغما یییردی
کویوک ساچلاری،
گیلاواری گئیدییردی یاستیغی نین دلی سوو یوخولاییندا
دئمه منه!
اورالارین کرکوکو دومان کئچدی هاوالاریندان
وطن کۆچدو آغریلاریندان
دئمه منه!
قوی گونش کۆلگه سینده اۆلوم
قوی دنیا آدیندا وطنیمین
تبریز بۆلگه سینده اۆلوم...

GÖRMƏDİM ÜLFƏTİN DÜZÜN

✿ Haidə Biluki özləm

Ürəyimin ayağına
Gərək qandalı bağlayam
Didərgin sevgi üzündən
Hər gecə bolca ağlayam

Gərək döşənəm yoluna
Qandallanam sağ soluna
Güc olam sevgi qoluna
Hicranın əlin dağlayam

Düşməyəm gərək nəfəsdən
Məhəbbət içrə həvəsdən
Sevgi adlı bir qəfəsdən
İntizar gözü çəğlayam

Çən bürüdü sevgi gözü
Görmədim ülfətin düzün
Özləmin dağlanan üzün
Haq kölgəsində sağlayam

گۆرمەدیم اولفتین دوزون

✿ ھایدە بلوکی (اۆزلم)

اوریییمین آیاغینا
گەرک قاندالی باغلایام
دیدرگین سئوگی اوزوندن
هەرگجە بولجا آغلایام

گەرک دۆشەنەم یولونا
قانداللانام ساغ سولونا
گوج اولام سئوگی قولونا
هیجرانین آیین داغلایام

دوشمە یم گەرک نفەسدن
محبت ایچرە هەوەسدن
سئوگی آدلی بیر قەفەسدن
اینتظار گۆزون چاغلایام

چن بورودو سئوگی گۆزون
گۆرمەدیم اولفتین دوزون
اۆزلمین داغلانان اوزون
حق کولگە سیندە ساغلایام

ŞUŞAM!

شوشام

❁ Qafqaz Əvəzoğlu

❁ قافقاز عوض اوغلو

۸ مای ۱۹۹۲ شوشانین işğal گونودور

Səkkiz may doxsan iki – Şuşanın işğal günüdür

Nadan gözlərində qiymətsiz oldun,
Dönüb oyuncağa satılan Şuşam!
Alışdın bir anda, yandın bir anda,
Ocaqtək qalanıb çatılan Şuşam,
Dönüb oyuncağa satılan Şuşam!

Şuşa alınarsa bir paslı güllə,
Vurmayıb başına söz verən hələ...
Dönüb ümidlərim tamam müşkülə,
Düşən yuvasından pərən bir quşam,
Dönüb oyuncağa satılan Şuşam!

Tər güllü qucağın, çiçəkli çölün,
Qanına bələndi neçə oğulun –
Didəmdə yurd salıb sovrulan külün,
Qəlbindən gözünə süzülən yaşam,
Dönüb oyuncağa satılan Şuşam!

Hələ bir kimsəyə çatmayır ünün,
Hələ bir zülmətdi hər gələn günün.
Sinəsi gülləli neçə büstünün,
Ümid qığılcımı sönür hər axşam,
Dönüb oyuncağa satılan Şuşam!

Olmasa bu qədər qeyrət çəkənin,
Qoynuna qayıtmaq gümandı sənini!
İnanıb vədinə yadın, özgənin,
Hələ xəyallarla qucaqlaşmışam,
Dönüb oyuncağa satılan Şuşam!

نادان گۆزلرینده قییمتسیز اولدون،
دۆنوب اویونجاغا ساتیلان شوشام!
آلیشدین بیر آندا، یانددین بیر آندا،
اوجاق تک قالانیب چاتیلان شوشام،
دۆنوب اویونجاغا ساتیلان شوشام!

شوشا آلینارسا بیر پاسلی گۈللە،
وورماییب باشینا سۆز وئرن هەلە –
دۆنوب اومیدلریم تامام موشکولە،
دوشن یوواسیندان پرن بیر قوشام،
دۆنوب اویونجاغا ساتیلان شوشام!

تر گوللو قوجاغین، چیچکلی چۆلون،
قانینا بلندی نئچه اوغولون –
دیدمه یورد سالیب سوورولان کولون،
قلبیندن گۆزونه سوزولن یاشام،
دۆنوب اویونجاغا ساتیلان شوشام!

هەلە بیر کیمسە یە چاتما ییر اونون،
هەلە بیر ظلمتدی هر گلن گونون.
سینه سی گۈللە لی نئچه بوستونون،
اومید قیغیلجیمی سۆنور هر آخşam،
دۆنوب اویونجاغا ساتیلان شوشام!

اولماسا بو قدر غئیرت چکەنین،
قوینونا قاییتماق گوماندی سینین!
اینانیب وعدینه یادین، اۆزگەنین،
هەلە خیاللارلا قوجاقلاشمیشام،
دۆنوب اویونجاغا ساتیلان شوشام!

۱۹۹۵.

SƏN YER ADAMI DEYİLSƏN!

❁ Rafiq Oday

Özün şəkildən qəşəngsən,
Şəklin də özündən gözəl.
Həyat səni düşürməsin,
Heç zaman gözündən, gözəl.

Bu necə bir gözəllikdi? –
Eşqə sığışdırmaq olmur.
Üzündən süzülən nuru,
Yığıb-yığışdırmaq olmur.

Baxırsan həyat dolusu,
Qadınsan – adın üstündə.
Yıxılır evi baxanın,
Kül olur odun üstündə.

Yığış, tez get buralardan,
Sən yer adamı deyilsən!
Gəlişinlə yer üzünü
Tutsun qadamı deyirsən?!

Gör necə əsir etmişən,
Düzü-dünyanı özünə.
Səni görən zindan sanır,
Düzü, dünyanı özünə.

Apar, Tanrım, bu gözəli,
Mələklərə ortaq eylə.
Hamı azad olsun deyə,
Öz hücrəndə dustaq eylə.

سن یئر آدامی دئییل سن

❁ رافیق اودای

اؤزون شکلین دن قشنگ سن،
شکلین ده اؤزون دن گۆزل.
حیات سنی دوشورمه سین،
هئچ زامان گۆزون دن، گۆزل.

بو نجه بیر گۆزل لیكدی؟ –
عشقه سیغیشدیرماق اولمور.
اوزون دن سوزولن نورو،
ییغیب-ییغیش دیرماق اولمور.

باخیرسان حیات دولوسو،
قادینسان – آدین اوستونده.
یخیلییر ائوی باخانین،
کول اولور اودون اوستونده.

ییغیش، تئز گئت بورالاردان،
سن یئر آدامی دئییلسن!
گلیشینله یئر اوزونو
توتسون قادامی دئییرسن?!

گۆر نجه اسیر ائتمیسن،
دوزو-دونیانى اؤزونه.
سنی گۆرن زیندان سانیر،
دوزو، دونیانى اؤزونه.

آپار، تانریم، بو گۆزلی،
ملکله اورتاق ائیله.
هامی آزاد اولسون دئییه،
اؤز حجرنده دوستاق ائیله.